

10 rokov činnosti Národného bezpečnostného analytického centra (2013 – 2023)

Juraj Kulik

Vážené kolegyne, kolegovia,

úvodom mi dovoľte poďakovať všetkým predrečníkom za inšpiratívne referáty a osobné postrehy a spomienky na budovanie spravodajských štruktúr Slovenskej republiky ako samostatného štátu.

Okrem 30. výročia vzniku Slovenskej republiky a jej štátnych orgánov, má rok 2023 aj ďalšie malé jubileum – 10. výročie vzniku Národného bezpečnostného analytického centra (ďalej len „NBAC“).

Zriadenie centra iniciovala Slovenská informačná služba (ďalej len „SIS“) prostredníctvom Národného akčného plánu boja proti terorizmu na roky 2011 – 2014. V rámci tohto materiálu schváleného vládou Slovenskej republiky¹ bola SIS uložená úloha „zriadiť v organizačnej štruktúre Slovenskej informačnej služby protiteroristické analytické centrum s celoštátnou pôsobnosťou“. Išlo o reakciu na zhoršujúce sa bezpečnostné prostredie, ktoré sa prejavovalo celosvetovým nárastom páchania teroristických útokov.

Cieľom doplnenia architektúry vtedajšieho bezpečnostného systému formou vytvorenia analytickej štruktúry bolo zabezpečiť platformu, ktorá by na inštitucionálnej úrovni vykonávala súhrnné vyhodnocovanie informácií predovšetkým o teroristických aktivitách a ďalších bezpečnostných hrozbách súvisiacich s terorizmom a extrémizmom.

Úlohou takto vytvoreného centrálného analytického subjektu je vyhodnocovanie a analyzovanie informácií získaných v rámci boja proti terorizmu jednotlivo, ako aj v ich vzájomných súvislostiach a poskytovanie analyticky zhodnotených informácií zákonným recipientom vo forme analytických výstupov.²

Unikátnosť tohto projektu vyzdvihuje nielen skutočnosť, že NBAC malo mať medzirezortný charakter, ale aj to, že doposiaľ na Slovensku neboli žiadne skúsenosti s takou inštitucionalizovanou formou spolupráce medzi jednotlivými štátnymi orgánmi. Pri budovaní centra sme sa preto prirodzene inšpirovali aj skúsenosťami od zahraničných kolegov.

NBAC ako národné fúzne centrum

K zriadeniu NBAC v organizačnej štruktúre SIS došlo dňom 1. januára 2013. NBAC je definované ako analytické, komunikačné a kooperačné pracovisko SIS s celoštátnou pôsobnosťou v oblasti bezpečnostných hrozieb.

Medzi jeho hlavné úlohy patrí príprava komplexných analytických hodnotení bezpečnostných incidentov na základe hlásení prijatých od štátnych orgánov, monitorovanie bezpečnostnej situácie v SR z odkrytých zdrojov a poskytovanie analytických produktov o bezpečnostných hrozbách v SR zákonnom ustanovenému okruhu recipientov.³

Príprava jednotlivých dokumentov je výsledkom fúzie relevantných poznatkov ku konkrétnemu bezpečnostnému incidentu a jeho aktérom z evidencií a informačných systémov (tzv. poznatkových fondov) všetkých štátnych orgánov participujúcich na každodennej činnosti centra, čím sa zároveň zvyšuje potenciál rýchlejšieho získania všetkých dostupných poznatkov o potenciálnej hrozbe.

---

¹ Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 316 z 18. mája 2011.

² Národný akčný plán boja proti terorizmu na roky 2011 – 2014.

³ § 2 ods. 5 a 6 zákona NR SR č. 46/1993 Z. z. o Slovenskej informačnej službe v znení neskorších predpisov.

V súčasnosti na jeho každodennej činnosti aktívne participujú nielen zástupcovia SIS, ale aj vyslaní zástupcovia Vojenského spravodajstva, Policajného zboru, Kriminálneho úradu finančnej správy, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Generálneho štábu ozbrojených síl SR, Národného bezpečnostného úradu a Situačného centra SR zriadeného v pôsobnosti Úradu vlády SR. Ďalšie štátne orgány poskytujú NBAC informačnú podporu formou hlásení o zaznamenaných bezpečnostných incidentoch.

Sústredením dostupných poznatkov na jedno miesto sa zároveň umožnilo nielen komplexnejšie analytické vyhodnotenie potenciálnej hrozby, ale aj včasnejšie poskytnutie takéhoto produktu zákonným recipientom, ktorí sú v rozsahu svojej pôsobnosti zodpovední na národnej úrovni za prijatie opatrení majúcich za cieľ zamedzenie protiprávnej činnosti. Tento fakt tiež znásobuje výnimčnosť tohto projektu. Analytická činnosť centra je teda založená na modeli komplexného spravodajstva, t. j. na spracúvaní údajov a informácií získaných všetkými spravodajskými zdrojmi, tzv. *all-source intelligence*.

Informačné produkty vypracované NBAC sú poskytované nielen zákonným recipientom spravodajskej produkcie SIS, ale keďže ide o spoločne vypracované dokumenty vzniknuté fúziou informácií z poznatkových fondov jednotlivých rezortov, aj všetkým zúčastneným štátnym orgánom a prípadne aj ďalším subjektom v zriaďovateľskej pôsobnosti týchto štátnych orgánov za účelom rozhodovania a prijímania opatrení bezpečnostného charakteru.⁴ Súčasťou informačných produktov sú aj návrhy opatrení, odporúčania, prognózy či predikcie ďalšieho vývoja.

Prvou vážnou skúškou prešlo centrum už v roku 2015, kedy v dôsledku opakujúcich sa teroristických útokov v Európe fungovalo takmer jednu tretinu roka v režime 24/7.

Vecná pôsobnosť NBAC

Do jeho vecnej pôsobnosti patria tieto bezpečnostné hrozby:

- terorizmus,
- bezpečnosť konzulárnych úradov SR, diplomatických misíí SR, iných misíí SR, slovenských subjektov pôsobiacich v zahraničí a štátnych občanov SR žijúcich alebo zdržiavajúcich sa v zahraničí,
- únos, obmedzovanie osobnej slobody a branie rukojemníka,
- prienik do štruktúr Ozbrojených síl SR, bezpečnostných zložiek SR alebo iných štátnych orgánov SR,
- nelegálna výroba, vlastníctvo a obchod s výrobkami obranného priemyslu, výbušnínami, zbraňami a muníciou,
- nelegálny obchod s položkami s dvojakým použitím, zbraňami hromadného ničenia, ich prekurzormi a komponentmi a s nebezpečnými látkami,
- vstup a pobyt cudzincov,
- rizikové prejavy v médiách a na internete,
- osoby vo väzbe a vo výkone trestu odňatia slobody,
- finančné operácie,
- extrémizmus,
- chránené osoby a objekty,
- kybernetické hrozby,
- vývoj v rizikových oblastiach sveta s možným vplyvom na SR,
- a od júla 2018 aj hybridné hrozby.

---

⁴ <http://www.sis.gov.sk/o-nas/nbac.html>.

NBAC ako inštitucionálna súčasť boja proti hybridným hrozbám

Dôležitosť vzájomného zdieľania a fúzie poznatkov o aktivitách a javoch predstavujúcich hrozbu voči vitálnym záujmom štátu sa nedotýka iba konvenčných hrozieb, ale aj tých nekonvenčných (asymetrických) a ich súbežnej a riadenej kombinácie, na ktorých pomenovanie sa v súčasnosti používa *terminus technicus* „hybridná hrozba“.⁵

Fúzia poznatkov o indikátoroch hybridnej hrozby bola NBAC zverená Koncepciou pre boj SR proti hybridným hrozbám.⁶ Touto koncepciou bol vytvorený fundamentálny inštitucionálny rámec na spracúvanie informácií o možnej hybridnej hrozbe. Inštitucionálny rámec zahŕňa nielen rezorty participujúce na tej každodennej činnosti NBAC, ale aj iných štátnych orgánov, ktorých úlohou je vo vlastnej pôsobnosti vyhodnocovať jednotlivé indikátory hybridnej hrozby a tieto následne notifikovať NBAC, ktoré v tomto kontexte plní kooperačnú a fúziu funkciu.

Zdieľanie získaných informácií, či už v analyticky nespracovanej alebo spracovanej podobe, je nielen nástrojom na racionalizáciu a optimalizáciu využívania ľudských zdrojov a na dosiahnutie efektívneho, hospodárneho a účelného vynakladania rozpočtových prostriedkov, ale aj nástrojom na produkciu spravodajských informácií s komplexnou perspektívou a multiplikovanou argumentáciou.

Prvok hybridity v aktuálne generovaných bezpečnostných hrozbách si vyžaduje prvky komplexnosti a strategickosti v procesoch ich vyhodnocovania presahujúce doterajšie vzorce úzkych myšlienkových procesov a izolovaných a rutinných reakcií prijímaných v pôsobnosti jednotlivých rezortov. Na globalizáciu bezpečnostných hrozieb musí štát reagovať globalizáciou spolupráce, a to nielen prvkov tvoriacich inštitucionálny základ jeho bezpečnostného systému. Iba globalizovanou spoluprácou všetkých jednotlivých orgánov verejnej moci a úzkou interakciou s ostatnými prvkami tvoriacimi neverejný sektor je možné zabezpečiť nevyhnutný celospoločenský prístup⁷ pri kreovaní systému aktívnych a reaktívnych opatrení zameraných na hybridné hrozby a pri budovaní a posilňovaní spoločenskej odolnosti voči nim.

Práve spoločné vlastníctvo a správa informácií o indikátoroch hybridnej hrozby vo fúznom centre, akým je aj NBAC, odbúrava „rezortizmus“ a napomáha vnímaniu jednotlivých indikátorov práve v kontexte hybridného útoku.

NBAC ako nástroj bezpečnostnej prevencie

Okrem klasickej analytickej činnosti centrum vykonáva aj aktivity na úseku bezpečnostnej prevencie. Ide predovšetkým o priebežné vyhodnocovanie bezpečnostnej

---

⁵ Podľa kodifikovanej definície sa pod týmto pojmom rozumie „súbor nátlakových a podvratných činností, konvenčných a nekonvenčných, vojenských a nevojenských metód, ktoré môžu štátne aj neštátne subjekty koordinovaným spôsobom využívať na dosiahnutie konkrétnych cieľov bez formálneho vyhlásenia vojny“ (Terminologický slovník krízového riadenia a zásady jeho používania, str. 12).

⁶ Koncepcia boja SR proti hybridným hrozbám schválená uznesením vlády SR č. 345 zo dňa 11. júla 2018 definuje hybridnú hrozbu ako „súbor nátlakových a podvratných činností, konvenčných a nekonvenčných, vojenských a nevojenských metód, ktoré môžu štátne aj neštátne subjekty koordinovaným spôsobom využívať na dosiahnutie konkrétnych cieľov bez formálneho vyhlásenia vojny a pod prahom zvyčajnej reakcie. Sú realizované aktivitami charakterizovanými centrálnym riadeným spravodajským a informačným pôsobením, pôsobením neštátnych aktérov, vrátane polovojenských skupín, či na sadením ozbrojených síl štátneho aktéra a bez označenia. Takéto aktivity sa môžu začať skôr, než dôjde k otvorenej deklarovanej vojenskej operácii. Polarizujú spoločnosť, vnášajú neistotu, a tým podkopávajú legitimitu, dôveryhodnosť, a kci schopnosť štátnych inštitúcií a demokratický ústavný poriadok a majú tak negatívny vplyv na realizáciu bezpečnostných záujmov štátov, ktoré sú im vystavené.“

⁷ Ang. *whole-of-society-approach*.

situácie v SR formou monitorovania otvorených zdrojov, a to najmä internetu a sociálnych sietí. Ide o tzv. WEBINT⁸ a SOCMINT.⁹

K zvýšenému monitoringu dochádza v prípade pred a počas organizovania vrcholných spoločensko-politických, športových, náboženských a kultúrnych podujatí a iných masových podujatí s medzinárodným významom a s predpokladanou účasťou občanov SR. Medzi také podujatia patria napríklad oslavy vianočných, novoročných a významných židovských sviatkov, medzinárodná bezpečnostná konferencia GLOBSEC, medzinárodné vojenské cvičenia, Majstrovstvá sveta v ľadovom hokeji alebo Majstrovstvá Európy v hádzanej mužov, Olympijské hry, návštevy svetových štátnikov alebo Svätého Otca na Slovensku apod. Informácie o takýchto očakávaných udalostiach sa stali súčasťou analytického procesu, výsledkom ktorého je okrem iného aj posudzovanie miery rizika teroristického ohrozenia SR.

Kontextuálny význam monitorovania otvorených zdrojov spočíva v identifikácii možných bezpečnostných incidentov alebo hrozieb a odstúpenie informácie o ich existencii v reálnom čase príslušnému štátnemu orgánu na účel prijatia potrebných preventívno-bezpečnostných opatrení v rámci jeho zákonných kompetencií. Tento proces možno označiť ako udržiavanie situačného povedomia. Význam realizácie tzv. *situational awareness* možno podčiarknuť zapojením NBAC do operácie Spoločná zodpovednosť, ktorá prebehla v roku 2020. Úlohou centra bola informačná podpora logistického zabezpečenia tejto operácie Ozbrojenými silami SR a Policajným zborom.

Okrem spravodajstva otvorených zdrojov a výkonu *situational awareness* dochádza v pôsobnosti NBAC k medzirezortnej spolupráci zameranej aj na plnenie záväzkov vyplývajúcich SR z komunitárnej právnej úpravy. V rámci reflexie týchto záväzkov NBAC slúži ako nástroj bezpečnostnej prevencie pred vstupom bezpečnostne rizikových osôb z tretích krajín na územie Európskej únie (ďalej len „EÚ“). Táto bezpečnostno-preventívna činnosť je realizovaná približne od polovice roka 2017.

Konkrétne, ide o implementáciu povinnosti členských štátov EÚ vyplývajúcej z Vízového kódexu Spoločenstva pri posudzovaní žiadosti štátneho príslušníka tretej krajiny o vízum na národnej úrovni „venovať osobitnú pozornosť posúdeniu toho, či žiadateľ predstavuje riziko z hľadiska nelegálneho prisťahovalectva alebo bezpečnostné riziko pre členské štáty“. Kontrolu splnenia požiadaviek ustanovených pre vstup na územie EÚ majú členské štáty povinnosť realizovať formou verifikácie skutočnosti, či žiadateľ disponuje dostatočným množstvom finančných prostriedkov potrebných na pokrytie nákladov spojených s jeho pobytom na území EÚ, ako aj na návrat do krajiny jeho pôvodu alebo pobytu. Zároveň musí verifikovať skutočnosť, či „sa žiadateľ nepovažuje za hrozbu pre verejný poriadok, vnútornú bezpečnosť a verejné zdravie“.¹⁰

NBAC realizuje bezpečnostno-preventívnu činnosť aj formou preverovania bezpečnostnej rizikovosti ďalších osôb. Ide o osoby, ktoré sa majú podieľať na príprave a organizovaní vrcholných spoločensko-politických, športových, náboženských a kultúrnych podujatí a iných masových podujatí s medzinárodným významom na území Slovenska. Ide o mimoriadne časovo náročnú a nárazovú činnosť, nakoľko osobné údaje takýchto osôb sú známe iba niekoľko dní až týždňov pred dátumom organizovania takého podujatia a rádovo ide o niekoľko stoviek až tisícov jednotlivcov. V prípade zistenia bezpečnostnej rizikovosti sa

---

⁸ Ang. *Web Intelligence*.

⁹ Ang. *Social Media Intelligence*.

¹⁰ Čl. 21 ods. 1 a 3 písm. b) a d) Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva (vízový kódex) v znení neskorších predpisov (Ú. v. EÚ L 243, 15.9.2009, s. 1). Dostupné online na www.eur-lex.europa.eu.

jednotlivcovi neudelí súhlas s akreditáciou na podujatie alebo súhlas s jeho účasťou na príprave alebo organizovaní podujatia.

NBAC ako hub vzdelávania a osvetu

Centrum vykonáva aktivity aj v oblasti osvetu a vzdelávania. Touto činnosťou napĺňa úlohy, ktoré mu vyplývajú z koncepčných materiálov schválených vládou SR. Ide predovšetkým o úlohy vyplývajúce z národných akčných plánov boja proti terorizmu a Akčného plánu koordinácie boja proti hybridným hrozbám na roky 2022 až 2024.

V priestoroch centra sa na pravidelnej báze uskutočňujú prednášky, na ktorých jednotlivé štátne orgány zdieľajú skúsenosti zo svojej praxe so zástupcami ostatných rezortov participujúcich na platforme NBAC. Účelom je vzájomné vzdelávanie sa a diskusia o témach patriacich do bezpečnostnej, obrannej a zahraničnej politiky štátu. O účasť na týchto prednáškach je vždy vysoký záujem.

Ďalšie vzdelávaco-osvetové aktivity realizované v pôsobnosti NBAC sú určené nielen pre zamestnancov verejnej a štátnej správy, ale aj pre študentov stredných škôl a študentov a absolventov vysokých škôl. V tejto oblasti NBAC aktívne spolupracuje aj s mimovládny a akademickým sektorom, výsledkom čoho je lektorské zabezpečenie podujatí zameraných na budovanie povedomia o bezpečnostných témach. Ide najmä o problematiku spravodajských služieb a ich kontroly, strategickú komunikáciu štátu ako aj dezinformácie a ďalšie formy hybridných hrozieb.

Týmto spôsobom centrum implementuje do svojej činnosti tak potrebný celospoločenský prístup¹¹ v rámci budovania odolnosti celej spoločnosti voči hybridným a ďalším bezpečnostným hrozbám. Zároveň ide zo strany NBAC o prejav spoločenskej zodpovednosti za budovanie bezpečnostného povedomia v širokej verejnosti.

Vízie namiesto záveru

Dekáda fungovania NBAC ako národného fúzneho centra je už dostatočne dlhá na krátke zastavenie sa a zhodnotenie doterajšej činnosti. Čo nám teda aplikačná prax ukázala?

V kontexte kooperačnej a komunikačnej funkcie sa NBAC za tých 10 rokov fungovania osvedčilo ako nástroj bezpečnostnej prevencie štátu a ako hub rýchlej, operatívnej výmeny informácií o bezpečnostných hrozbách a incidentoch ako aj zdieľania rezortných či mimorezortných analýz.

Na základe vyhodnotenia doterajšej činnosti bude do budúcnosti potrebné predovšetkým viac napĺňať princíp celovládneho prístupu¹² a viac využívať analytické funkcie centra tak, aby sa maximalizovalo využitie potenciálu NBAC založeného na modeli komplexného spravodajstva. V súvislosti s analytickými funkcionalitami centra sa ukazuje, že novogenerované bezpečnostné hrozby, najmä informačné operácie cudzích štátov realizované na sociálnych sieťach a internete, odôvodňujú aj posilnenie kapacít na včasnú detekciu a vyhodnocovania takýchto aktivít v režime 24/7 a následne okamžité rozhodovanie o reakcii štátu.

To si bude samozrejme vyžadovať aj posilnenie personálneho a materiálno-technického zabezpečenia centra vrátane softvérového zabezpečenia a vytvorenia vhodného priestorového vybavenia centra, na čo NBAC vo svojich výročných správach verejne upozorňuje už niekoľko rokov.

Ako sa vraví, peňazí nie je nikdy dost'. Je však potrebné si uvedomiť, že transformácia centra na pracovisko s nepretržitým výkonom štátnej služby vytvorí predpoklady aj na

---

¹¹ Ang. *whole-of-society-approach*.

¹² Ang. *whole-of-government-approach*.

rozšírenie komunikačnej funkcie NBAC. Výsledky nepretržitého monitorovania bezpečnostných hrozieb a incidentov bude totižto možné, okrem analytickej činnosti, využiť na strategickú komunikáciu jednotlivých rezortov alebo včasnú krízovú komunikáciu štátu.

Ďakujem za pozornosť.